

Rapport utlåtanden om dataskyddsombud (DPO)

1. Inledning och syfte

Förbundsstyrelsen för Ålands kommunförbund behandlade den 15 maj 2025 en utredning om organisering av dataskyddsombud (DPO). Utredningen med tillhörande frågeformulär skickades på remiss till medlemskommunerna, Mariehamn, Jomala och samtliga kommunalförbund. Organisationerna ombads att rangordna fyra presenterade alternativ och lämna eventuella kommentarer eller synpunkter.

Syftet med denna analys är att sammanställa och tolka inkomna svar för att ge förbundsstyrelsen underlag inför vidare beslut.

2. Sammanfattning av resultat

Utredningen jämförde fyra huvudalternativ:

- Egen anställning av DPO i kommunförbundet: 8 förstahandsalternativ
- Köp av tjänst från Mariehamns stad genom avtal: 3 förstahandsalternativ
- Upphandling av extern DPO-tjänst: 2 förstahandsalternativ
- Avveckla samordningen (varje kommun organiserar DPO-funktionen på egen hand): inga förstahandsalternativ

Svarsfrekvens:

- 10 av 14 medlemskommuner: Kökar, Lemland, Lumparland, Föglö, Hammarland, Saltvik, Vårdö, Brändö, Eckerö och Finström.
- 5 av 5 kommunalförbund: NÅUD, SÅUD, Mise, KST och Oasen.
- Mariehamns stad

Samtliga har inte meddelat vilket alternativ de föredrar, men att de är intresserade av att delta i en gemensam lösning.

Kommentarer, synpunkter och medskick (anonymiserade):

- För oss så är alternativ gällande avveckling av samordning inte ett alternativ.
- Vi är så små så vi behöver få delta i en samordning, gärna så billigt som möjligt.
- 1 och 2 är för oss ungefär likvärdiga. En viktig sak är att personen använder arbetstiden till att hjälpa och handleda kommunerna.
- Jag vill starkt betona alternativet med egen anställd, eftersom det ger flera positiva synergieffekter inom kommunförbundets organisation.
- Det är viktigt att organisatoriskt oberoende ordnas på något sätt. Eftersom kostnadsanalysen inte här heltäckande är det egentligen svårt att kommentera speciellt en upphandling av DPO-tjänsten
- Vi gör ingen större skillnad på 1 och 2, men eventuellt kan det vara lättare att rekrytera om anställningen sker i en större organisation.
- Extern DPO och egen anställd är för sin del likvärdiga så bägge omfattas av kommunen och kan anses vara på delad första plats. Avveckling av samordningen är inget alternativ och helt uteslutet.

- Att upphandlingsalternativet rangordnas vara det bästa alternativet motiveras med att det möjliggör att kommunerna kan få en förmånlig lösning av DPO verksamheten. Att satsa på egna anställda antingen i kommunförbundets egen regi eller Mariehamn medför risk att det ofta blir personbyten och att lösningen därmed håller en sämre kvalitet.
- Vårt besked är att vi föredrar alternativet att tjänsten ordnas i ÅKF egen regi framom köptjänst från staden, och annars genom extern upphandling.
- Understryker vikten av lokal förankring, kostnadsförutsägbarhet och samordnad service (särskilt angeläget för mindre kommuner).
- Vi ser alternativ 1 eller 2 som mest intressanta. Personberoendet utgör förstås en risk, men samtidigt kan vi troligtvis få en större nytta av tjänsten. En kostnadseffektiv och samordnad lösning är viktigt och vi följer nog det som ÅKFs styrelse bedömer mest lämpligt i detta fall.

3. Slutsats och möjliga vägval

Kommunsektorn är inte helt eniga men en tydlig majoritet förespråkar alternativ 1 (Egen anställning av DPO i kommunförbundet). Flera organisationer ser även alternativ 2 (Köp av tjänst från Mariehamns stad) som ett realistiskt och likvärdigt alternativ.

Alternativ 1 och 2 uppfyller även utredningens strategiska mål i hög grad:

- Kostnadseffektivitet och förutsägbar finansiering
- Samordnad och likvärdig service
- Hög kompetens och låg sårbarhet
- Flexibilitet och framtidssäkring
- Lokal förankring och kompetens inom offentlig förvaltning

Alternativ 4 (avveckla samordningen) är helt uteslutet, flertalet har kommenterat att detta inte är ett alternativ. Alternativ 3 (upphandling) utesluts också, då det endast är två som har valt detta som förstahandsalternativ.

Ur förbundets perspektiv är alternativ 1 en sällsynt utvecklingsmöjlighet i form av att stärka förbundets kapacitet, utan att belasta medlemskommunernas ekonomi i stor utsträckning eftersom samtliga redan har kostnader för DPO.

Flera bedömde dock alternativ 2 (köptjänst av Mariehamn) som likvärdigt med alternativ 1. Det är möjligt att begära mera information av Mariehamns stad, för att ha ett så gott faktaunderlag som möjligt.

§ 30/21.08.2025

Förbundsstyrelsen för Ålands kommunförbund

Genom Minna Hellström,
Förbundsdirektör Ålands kommunförbund